

ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ

APPROACH TO BUILDING A STRATEGY TO ENSURE EFFECTIVE EMPLOYMENT

Ірина ШУБАЛА,
кандидат економічних наук,
Луцький національний технічний університет

Irina SHUBALA,
PhD in Economics,
Lutsk National Technical University

Сучасна ситуація на ринку праці характеризується значними диспропорціями у сфері зайнятості, які проявляються через невідповідність попиту і пропозиції, нерівномірність галузевого, територіального та професійно-кваліфікаційного розподілу працівників, недостатні темпи зростання продуктивності праці, прибутків роботодавців та макроекономічних показників розвитку країни загалом. У результаті значні матеріальні й нематеріальні втрати несуть усі сторони соціально-трудових відносин.

Вирішення зазначених проблем у ринкових умовах вимагає поглиблення наукових досліджень у сфері зайнятості населення. Якщо в плановій економіці основне завдання полягало в досягненні повної зайнятості, то в умовах ринкової економіки актуальним є забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення. Тому проблема забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення на сучасному етапі економічного розвитку України набуває першочергового значення та потребує поглиблених теоретико-методологічних досліджень. У ринкових умовах господарювання саме забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення сприятиме соціально-економічному розвитку держави в цілому.

Вивченням проблем забезпечення ефективної зайнятості населення займалися багато відомих вітчизняних учених [1-4; 7-11], кожен з яких обґрунтував власне бачення шляхів їх вирішення. Але слід урахувати, що дослідження проводилися в різні часові проміжки, які характеризувалися впливом багатьох чинників, що були притаманні переважно тільки для цих періодів. Тому обґрунтовані ними пропозиції не завжди відповідають реаліям сьогодення. Адже нині, зважаючи на обраний курс на євроінтеграцію України, особливого значення набуває формування нової стратегії забезпечення ефективної зайнятості населення.

У статті обґрунтовано, що для забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення на національному, галузевому та регіональному рівнях потрібно запровадити практику розробки й реалізації відповідної стратегії згідно із запропонованим порядком. Функцію організації та проведення даного процесу доцільно покласти на Національну тристоронню соціально-економічну раду та відповідні територіальні, галузеві (міжгалузеві) ради. Визначено мету, стратегічні цілі й завдання забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення, для досягнення яких пропонується розробляти загальну стратегію забезпечення ефективної зайнятості. В її рамках розроблятимуться стратегії забезпечення ефективної зайнятості з позицій окремих сторін (ділові стратегії), а також стратегії збалансування інтересів цих сторін (функціональні стратегії). Основною для вибору виду загальної стратегії та стратегій нижчого рівня повинні стати результати проведеної комплексної оцінки рівня ефективної зайнятості економічно активного населення.

На основі результатів комплексної оцінки ефективної зайнятості на рівні видів економічної діяльності та регіонів запропоновано проводити їх позиціонування у матриці вибору виду й основних положень загальної та ділової стратегії забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення та визначено пріоритети галузевого й регіонального розвитку у сфері зайнятості. Зроблено висновок про необхідність активного державного стимулювання розвитку окремих видів економічної діяльності та регіонів на засадах державно-приватного партнерства з метою збалансування інтересів усіх сторін соціально-трудових відносин, що дозволить залучити додаткові фінансові ресурси та забезпечить створення додаткових високооплачуваних робочих місць.

Таким чином, основну увагу в процесі подальших наукових досліджень необхідно приділити формуванню базових положень стратегії забезпечення ефективної зайнятості на національному, регіональному та галузевому рівнях на основі збалансування інтересів усіх сторін соціального діалогу.

Цілі статті. Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких основних завдань:

□ розробку нових підходів до формування й реалізації стратегічного набору забезпечення ефективної зайнятості, який повинен передбачати наділення відповідними функціями Національної тристоронньої соціально-економічної ради, надання необхідного організаційного, нормативно-правового, інформаційного та методичного забезпечення її діяльності, що дозволить сформувати засади державної політики та обґрунтувати комплексний регуляторний механізм забезпечення ефективної зайнятості населення;

□ удосконалення підходів до формування стратегічних цілей і завдань, вибору й обґрунтування виду загальних, ділових і функціональних стратегій, що їм відповідають, які повинні базуватися на результатах попередньої комплексної оцінки рівня ефективної зайнятості населення за видами економічної діяльності та регіонами, що дозволить урахувати інтереси всіх сторін соціального діалогу та підібрати адекватні заходи щодо їх збалансування.

Ефективна зайнятість економічно активного населення передбачає здатність систем господарювання різних рівнів забезпечити належні економічні й соціальні умови для повноцінного відтворення робочої сили відповідно до критеріїв якості життя, швидку адаптованість до сучасних тенденцій НТП. Тому саме на забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення повинні бути спрямовані пріоритети

The paper emphasizes that to ensure the effective employment of the economically active population at national, sectoral and regional levels, there is a need to introduce the practice of developing and implementing a strategy according to the proposed order. Function and organization of the process is proposed to be put on the National Tripartite Social and Economic Council and the relevant territorial, sectoral (intersectoral) Council. The paper defines the purpose, strategic goals and objectives to ensure effective employment of the economically active population for which it is proposed to develop an overall strategy of effective provision of employment, in which strategies will be developed to ensure effective employment position of the individual parties (business strategy), as well as strategies to balance the interests of parties (functional strategy). The basis for selecting the type of general strategy and lower-level strategies should be the results of the estimation of effective employment of the economically active population.

Based on a comprehensive assessment of effectiveness of employment on the levels types of economic activity and regions, it is suggested to conduct their positioning in the matrix of type selection and the main provisions of general and business strategy for the effective employment of the economically active population and the priorities of industry and regional development in employment. The conclusion is that there is a need for active government to stimulate the development of certain economic activities or regions based on public-private partnerships in order to balance the interests of all parties to industrial relations that will attract additional financial resources and ensure the creation of more high-paid jobs.

Рис. 1. Порядок розробки та реалізації стратегії забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення

державної політики зайнятості населення в Україні, адже тільки в такому випадку можна сподіватися на підвищення ефективності використання трудового потенціалу.

З метою забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення на національному, галузевому та регіональному рівнях потрібно запровадити практику формування стратегії забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення (або їх певного набору), яка повинна бути спрямована на усунення дисбалансів між інтересами окремих сторін соціально-трудових відносин у сфері зайнятості.

Під стратегічним набором забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення пропонується розуміти логічно впорядковану сукупність стратегій різних типів (загальної, ділових і функціональних), які визначені на основі результатів комплексної оцінки рівня ефективної зайнятості з позицій усіх сторін соціально-трудових відносин, спрямовані на досягнення визначених мети, стратегічних цілей і завдань та стануть основою для формування базових положень державної політики й комплексного регуляторного механізму забезпечення ефективної зайнятості.

Функцію комплексної оцінки рівня, визначення мети, цілей і завдань, розробки та реалізації стратегії забезпечення ефективної зайнятості пропонується покласти на Національну тристоронню соціально-економічну раду, яка згідно із Законом України «Про соціальний діалог» [5] утворена Президентом України для ведення соціального діалогу між представниками держави, роботодавців і працівників. Національна тристороння соціально-економічна рада повинна використати закладені в даному законі можливості щодо створення територіальних, галузевих (або міжгалузевих) тристоронніх або двосторонніх соціально-економічних рад. Основне призначення цих органів безпосередньо полягатиме у проведенні спільного конструктивного діалогу з метою розробки спільних пропозицій для органів державної влади, об'єднань роботодавців, підприємницьких структур, профспілкових організацій різних рівнів з метою забезпечення ефективної зайнятості населення.

Порядок розробки та реалізації стратегії забезпечення ефективної зайнятості та роль у цьому процесі Національної тристоронньої соціально-економічної ради, а також територіальних і галузевих (міжгалузевих) соціально-економічних рад представлено на **рис. 1**.

Організаційно-управлінське забезпечення діяльності Національної тристоронньої соціально-економічної ради здійснюватимуть Президент України і Кабінет Міністрів України, а нормативно-правове забезпечення – Верховна Рада України. Зі свого боку тристороння рада надаватиме найвищим органам державної влади інформацію про стан виконання стратегії забезпечення ефективної зайнятості та пропозиції щодо вдосконалення системи нормативно-правового та організаційно-управлінського забезпечення у сфері соціального діалогу.

Інформаційне забезпечення роботи тристоронньої соціально-економічної ради, з одного боку, здійснюватиме Державна служба статистики України, яка надаватиме в користування необхідну для проведення комплексної оцінки рівня забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення статистичну звітність та результати спеціальних обстежень. З другого боку, певну інформацію про стан витрачання бюджетних коштів на реалізацію заходів у межах стратегії забезпечення ефективної зайнятості тристоронній раді надаватиме Рахункова палата України, яка також здійснюватиме безпосереднє інформування в цьому напрямку і Верховної Ради України.

Секретаріат Національної тристоронньої соціально-економічної ради як постійно діючий її орган здійснюватиме поточну роботу щодо здійснення методичного забезпечення та проведення комплексної оцінки рівня ефективної зайнятості, формування відповідного звіту, ініціювання спеціальних засідань членів Національної тристоронньої соціально-економічної ради з метою обговорення проблем забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення.

За результатами проведеного соціального діалогу між усіма сторонами, а також зважаючи на методичні рекомендації, що випливають із результатів проведеної комплексної оцінки, здійснюватиметься розробка (або коригування) стратегічного набору забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення.

У рамках розробленого стратегічного набору формуватиметься комплекс пропозицій, з одного боку, для територіальних і галузевих органів державної влади, об'єднань роботодавців, профспілкових організацій, тристоронніх (або двосторонніх) соціально-економічних рад, служб працевлаштування, а з другого – для окремих функціональних

Рис. 2. Стратегічні цілі та завдання забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення

міністерств: соціальної політики, економічного розвитку й торгівлі, фінансів, закордонних справ, освіти і науки, молоді та спорту. Ці суб'єкти разом із Національною тристоронньою соціально-економічною радою формуватимуть засади національної, регіональної та галузевої політики забезпечення ефективної зайнятості.

Для успішної реалізації усіх положень стратегічного набору необхідно розробити комплексний регуляторний механізм забезпечення ефективної зайнятості, який повинен знайти оптимальне поєднання економічних методів, важелів та інструментів впливу визначених суб'єктів на об'єкти, в рамках визначеного предмету задля досягнення поставленої мети і стратегічних цілей.

Важливе значення матиме також організація постійного зворотного зв'язку за результатами реалізації стратегічного набору забезпечення ефективної зайнятості, що передбачає своєчасне надання звітних даних від усіх задіяних суб'єктів до Державної служби статистики України, Рахункової палати України або безпосередньо до секретаріату Національної тристоронньої соціально-економічної ради та відповідних територіальних, галузевих рад.

Процес розробки стратегічного набору забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення передбачає проведення ряду послідовних процедур, які передбачають: визначення мети, постановку стратегічних цілей і завдань, вибір та обґрунтування основних положень стратегій для усіх сторін соціально-трудових відносин як на макрорівні, так і на рівні країни, окремих регіонів та видів економічної діяльності.

Основною стратегічною метою, для досягнення якої і розробляється стратегічний набір, є забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення на основі врахування і збалансування інтересів усіх сторін соціально-трудових відносин. Виходячи з авторського підходу до розуміння змісту ефективної зайнятості, необхідною умовою досягнення основної мети має стати усунення дисбалансів, що склалися через нерівномірне дотримання інтересів окремих сторін соціально-трудових відносин.

Відповідно до авторського підходу стратегічні цілі повинні формуватися у двох площинах:

1) забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення окремо з позицій кожної зі сторін соціально-трудових відносин:

- працівників;
- роботодавців;
- держави.

2) відобразити необхідність забезпечення балансу інтересів між окремими сторонами соціально-трудових відносин з приводу забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення:

- збалансування інтересів держави і роботодавців;
- збалансування інтересів держави і працівників;
- збалансування інтересів працівників і роботодавців.

Досягнення кожної із вказаних вище стратегічних цілей у відповідній площині передбачатиме виконання ряду завдань (рис. 2).

Особливу увагу потрібно приділити виконанню завдань щодо забезпечення ефективної зайнятості з позицій окремих сторін соціально-трудових відносин. Так, з позицій працівників потрібно створити належні умови для прискореного зростання їх реальних доходів порівняно зі зростанням встановлених державою соціальних стандартів та досягнутого рівня життя у розвинених країнах.

Важливе значення з позицій забезпечення ефективної зайнятості працівників матиме також реалізація заходів щодо усунення плинності кадрів та ліквідації вимушеної неповної зайнятості.

Для забезпечення ефективної зайнятості роботодавцям доцільно реалізувати заходи щодо мінімізації непродуктивних втрат робочого часу, підвищувати показники доходів і прибутків у розрахунку на одного зайнятого, а також дотримуватися правила випереджаючого зростання продуктивності праці порівняно зі зростанням заробітної плати працівників. Виконання цих завдань більшою мірою залежить від того, чи зуміє роботодавець (власник) забезпечити ефективність функціонування підконтрольного суб'єкта господарювання в цілому.

Забезпечення ефективної зайнятості з позицій держави передбачає проведення державними інститутами комплексу регуляторних заходів, спрямованих на прискорене зростання основних макроекономічних показників у розрахунку на одного зайнятого, посилення контролю за своєчасністю виплати заробітної плати та дотриманням роботодавцями встановлених її мінімальних розмірів. Для забезпечення максимальної реалізації трудового потенціалу економічно активного населення важливо створити систему його ефективного перерозподілу в галузевому, регіональному та професійно-кваліфікаційному розрізах відповідно до потреб роботодавців.

Отже, вирішення питання збалансування інтересів усіх зацікавлених сторін за рахунок реалізації комплексу запропонованих заходів має важливе значення для забезпечення ефективної зайнятості на різних рівнях управління та в різних розрізах. Щоб реалізувати всі запропоновані заходи

за кожним напрямком діяльності та в повній мірі використати всі можливі засоби й інструменти прямого чи опосередкованого впливу держави на процеси, що відбуваються на ринку праці в умовах ринкових відносин, потрібно розробити стратегію забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення.

Тому на наступному етапі дослідження необхідно визначитися з типами, видами та основними положеннями стратегій забезпечення ефективної зайнятості, а також розробити механізм їх вибору, який би базувався на результатах попередньої комплексної оцінки рівня ефективної зайнятості в розрізі видів економічної діяльності та регіонів.

Відповідно до авторського підходу щодо структуризації стратегічних цілей і завдань забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення та враховуючи положення класичної теорії стратегічного менеджменту пропонується в межах стратегічного набору для досягнення поставленої мети розробляти загальну стратегію забезпечення ефективної зайнятості, а для досягнення цілей нижчого рівня – стратегії окремих сторін соціально-трудових відносин (ділові стратегії) та стратегії збалансування інтересів цих сторін (функціональні стратегії). При цьому ділові стратегії окремих сторін розроблятимуться в рамках загальної стратегії забезпечення ефективної зайнятості, конкретизуючи її основні положення стосовно цих сторін. Рішення про вибір певної із зазначених стратегій для виду економічної діяльності (або регіону) залежатиме від того, в яку групу він потрапив за результатами розрахунку інтегральних, групових індексів, що характеризують рівень ефективної зайнятості економічно активного населення, або від визначення індексів попарної збалансованості інтересів сторін.

Зокрема, залежно від досягнутого рівня ефективної зайнятості економічно активного населення на рівні видів економічної діяльності та регіонів і результатів їх групування на основі встановлених критеріїв пропонується формувати такі види загальної стратегії:

□ антикризова стратегія – для регіонів або видів економічної діяльності, які забезпечили порівняно низький рівень ефективної зайнятості (інтегральний індекс ефективної зайнятості знаходиться в межах: 0,0-0,25) та потребують невідкладної реалізації комплексу антикризових заходів, спрямованих як на підвищення кількості та якості зайнятого економічно активного населення, так і на забезпечення прискореного зростання результатів його використання з дотриманням при цьому інтересів усіх сторін соціально-трудових відносин, залучаючи переважно фінансову підтримку з боку держави (наприклад, розробка й фінансування з бюджетів усіх рівнів відповідних державних програм забезпечення ефективної зайнятості населення);

□ стратегія стабілізації – для регіонів або видів економічної діяльності, які досягнули нижчого за середній рівня ефективної зайнятості (інтегральний індекс ефективної зайнятості знаходиться у межах: 0,25-0,50) та потребують проведення зважених заходів усіх сторін соціально-трудових відносин щодо вироблення спільних компромісних рішень для недопущення зниження рівня ефективної зайнятості й використання усіх наявних можливостей щодо його підвищення як за рахунок підтримки держави, так і за рахунок власних джерел;

□ стратегія утримання позицій – для регіонів або видів економічної діяльності, які досягнули вищого за середній рівня ефективної зайнятості (інтегральний індекс ефективної зайнятості знаходиться у межах: 0,50-0,75) за рахунок налагодження співпраці між усіма сторонами соціально-трудових відносин, але потребують більш тісної взаємодії, щоб підвищити ефективність використання зайнятого населення переважно за рахунок власних ресурсів;

□ стратегія розширення співпраці – для регіонів або видів економічної діяльності, які досягнули порівняно високого рівня ефективної зайнятості (інтегральний індекс ефективної зайнятості знаходиться у межах: 0,75-1,00), але в ринкових умовах потребують постійного підтримання досягнутих результатів та пошуку нових можливостей їх підвищення за рахунок залучення власних та сторонніх ресурсів (наприклад, за рахунок залучення реальних іноземних інвестицій для розвитку виробничої сфери та створення нових робочих місць).

З метою обґрунтування основних положень стратегій окремих сторін соціально-трудових відносин (ділових стратегій) у рамках загальної стратегії забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення для

видів економічної діяльності (або регіонів) на основі результатів розрахунку групових індексів доцільно використовувати матричні моделі. Такі моделі повинні давати можливість визначати вид загальної стратегії та основні заходи, що їй відповідають, які повинна реалізовувати окрема сторона соціально-трудових відносин у відповідному виді економічної діяльності або регіоні залежно від досягнутого групового індексу ефективної зайнятості.

Вибір виду стратегії збалансування інтересів сторін проводитиметься залежно від досягнутого рівня попарної збалансованості інтересів, що характеризується відповідним індексом, серед таких варіантів:

□ стратегія взаємних поступок – реалізовуватиметься у випадку, якщо індекс попарної збалансованості інтересів двох сторін перебуватиме на порівняно низькому рівні (у межах: 0,0-0,25), що вимагатиме від них пошуку компромісних рішень за рахунок свідомої відмови від певних благ на користь іншої сторони або третьої сторони, щоб підвищити рівень ефективної зайнятості;

□ стратегія конструктивізму – реалізовуватиметься у випадку, якщо індекс попарної збалансованості інтересів двох сторін перебуватиме на нижчому від середнього рівні (у межах: 0,25-0,50), а сторони можуть досягнути компромісу в питанні створення умов для забезпечення ефективної зайнятості за рахунок пошуку та прийняття конструктивних рішень, які задовольняли б інтереси цих двох сторін, а також не утискали інтереси третьої сторони у цій сфері;

□ стратегія узгодження дій – реалізовуватиметься у випадку, якщо індекс попарної збалансованості інтересів двох сторін перебуватиме на вищому від середнього рівні (у межах: 0,50-0,75), що вимагатиме проведення взаємоузгоджених дій цих сторін (які б не суперечили інтересам третьої сторони), спрямованих на підтримання досягнутих високих позицій та використання всіх наявних внутрішніх резервів підвищення рівня ефективної зайнятості на рівні видів економічної діяльності та регіонів;

□ стратегія партнерських відносин – реалізовуватиметься у випадку, якщо індекс попарної збалансованості інтересів двох сторін перебуватиме на порівняно високому рівні (у межах: 0,75-1,00), але сторони повинні продовжувати взаємовигідну співпрацю на партнерських засадах, за необхідності підтримуючи одна одну, враховуючи при цьому думку третьої сторони, щоб спільними зусиллями підвищити рівень ефективної зайнятості економічно активного населення.

Ієрархію та механізм вибору стратегій забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення для видів економічної діяльності та регіонів на основі результатів попередньо проведеної комплексної інтегральної оцінки представлено на **рис. 3**.

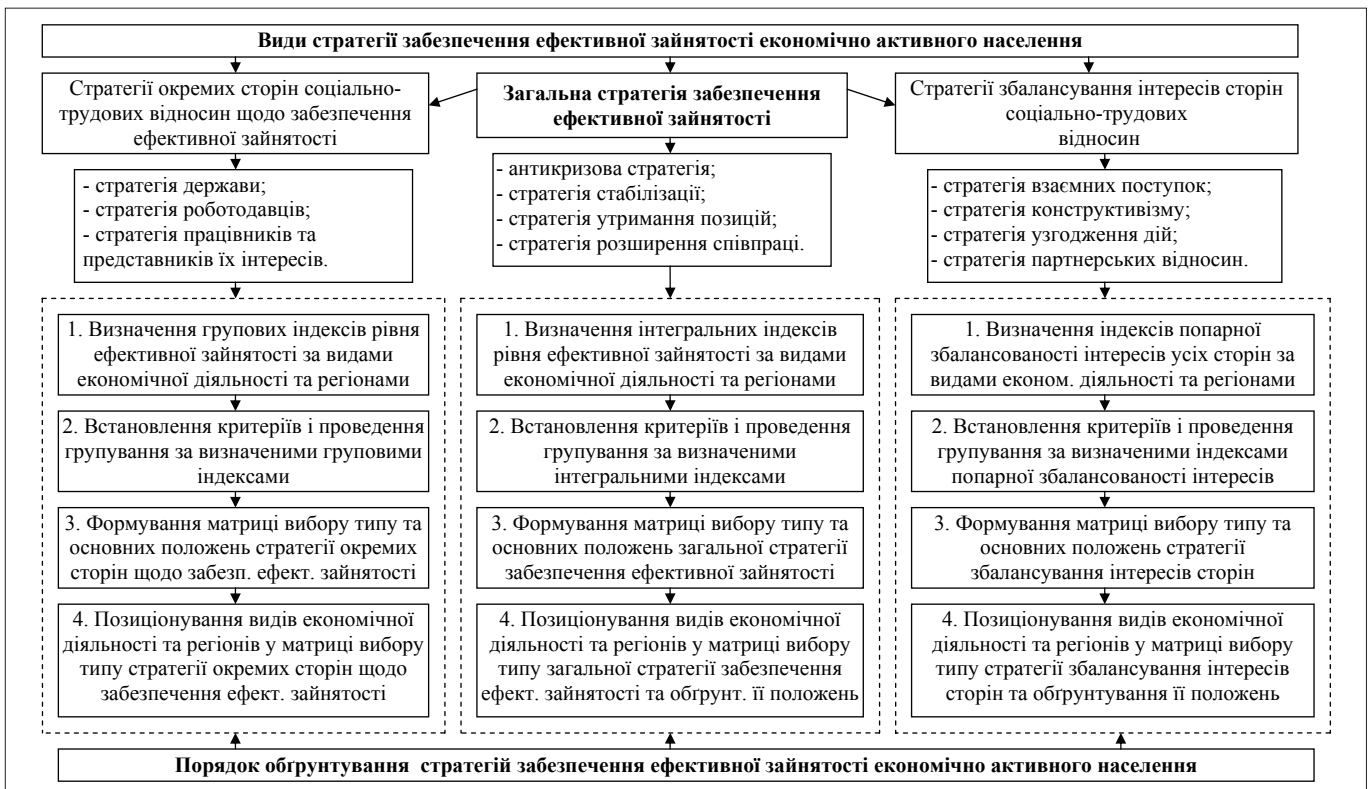
В умовах економічної нестабільності характерним явищем для більшості галузей виробничої та невиробничої сфери нашої держави стало скорочення чисельності працівників у зв'язку зі зниженням обсягів реалізації продукції та неможливістю забезпечити працюючих постійною роботою.

Окрім цього, кризові ситуації можна розглядати не лише з негативного боку. Адаже саме в таких умовах можливо оцінити реальну кількість професійно придатної та ефективної робочої сили, яку роботодавці готові забезпечити постійною роботою, а також ту її частину, яка, не відповідаючи усім цим критеріям, претендує на звільнення. Також у складних економічних умовах важливо оцінити ефективність регіональної та галузевої політики у сфері зайнятості населення, щоб, виявивши системні проблеми, вчасно реалізувати комплекс заходів щодо їх вирішення. Для цього потрібно на основі визначених на національному рівні базових положень галузевої і регіональної політики обґрунтувати пріоритетні напрями розвитку галузей та регіонів у контексті забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення на основі максимального використання всіх їх внутрішніх резервів, враховуючи інтереси усіх сторін соціально-трудових відносин.

Вирішення цього складного завдання передбачає проведення попередніх комплексних досліджень рівня забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення протягом тривалого періоду, а також виявлення причин виникнення проблем у сфері зайнятості населення, що надалі стане відправною точкою для обґрунтування пріоритетних напрямів політики стимулювання ефективної зайнятості для кожного виду економічної діяльності та регіону країни.

Отже, для забезпечення ефективної зайнятості на рівні видів економічної діяльності та регіонів потрібно враховувати специфічні особливості,

Рис. 3. Види та порядок обґрунтування стратегій забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення на основі результатів комплексної інтегральної оцінки

сучасний стан та перспективи їх розвитку, а також раціонально поєднати елементи державного регулювання з розвитком державно-приватного партнерства на основі збалансування інтересів усіх сторін соціального діалогу.

ВИСНОВКИ

Запропонований порядок розробки й реалізації стратегічного набору забезпечення ефективної зайнятості населення передбачає надання Національній тристоронній соціально-економічній раді та відповідним територіальним і галузевим радам функцій щодо комплексної оцінки рівня, визначення мети, цілей і завдань, розробки та реалізації стратегій, а також формування механізму реалізації стратегічних рішень. Також на основі позиціонування видів економічної діяльності та регіонів у матрицях вибору можна обґрунтувати основні положення загальної стратегії, стратегії окремих сторін соціально-трудова відносин, стратегії збалансування інтересів цих сторін, які базуватимуться на використанні економічних інструментів державного регулювання та будуть спрямовані на розвиток державно-приватного партнерства.

Розроблені методичні підходи до формування набору стратегій забезпечення ефективної зайнятості економічно активного населення пропонуються для використання у поточній роботі Національної тристоронньої соціально-економічної ради, галузевих (міжгалузевих) та територіальних тристоронніх соціально-економічних рад, на які згідно із положенням Закону України «Про соціальний діалог» [5] покладено функції організації та проведення соціального діалогу між усіма зацікавленими сторонами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бандур С. І. Система пріоритетів державної політики зайнятості в парадигмі формування інноваційної моделі розвитку економіки України / С. І. Бандур // Ринок праці та зайнятість населення. – 2008. – № 1. – С. 10-15.
2. Богиня Д. П. Регулювання соціально-трудова відносин на ринку праці в умовах міжнародної інтеграції / Д. П. Богиня // Вісник соціально-економічних досліджень. Збірник наукових праць. – Одеса: ОДЕУ, 2008. – Випуск 32. – С. 39-46.
3. Гаркавенко Н. Напрями вдосконалення політики зайнятості населення у ринкових умовах / Н. Гаркавенко // Україна: аспекти праці. – 2008. – № 6. – С. 26-32.
4. Євдокімова В. В. Ефективна зайнятість як один із факторів подолання бідності в Україні / В. В. Євдокімова // Ринок праці та проблеми зайнятості. – № 3. – 2009. – С. 8-11.
5. Закон України «Про соціальний діалог» // Відомості Верховної Ради України від 15.07.2011 – 2011 р., № 28, стор. 1353, стаття 255.
6. Закон України «Про зайнятість населення» від 05 липня 2012р. Урядовий кур'єр від 12.09.2012. – № 164.

7. Колот А. М. Соціально-трудова сфера: стан відносин, нові виклики, тенденції розвитку: монографія / А. М. Колот. – К.: КНЕУ, 2010. – 251 с.
8. Краснов Ю. Стратегія ефективної зайнятості населення / Ю. Краснов // Україна: аспекти праці. – 2004. – № 4. – С. 3-8.
9. Лібанова Е. М. Легалізація зайнятості – передумова подолання бідності населення в країнах з перехідною економікою / Е. М. Лібанова // Бюл. ІПК ДСЗУ. – 2006. – № 1 (9). – С. 5-7.
10. Мортіков В. В. Економічний механізм формування ефективної зайнятості: [монографія] / В. В. Мортіков. – Луганськ: вид-во СПУ, 2001. – 236 с.
11. Петенко І. В. Зайнятість населення: регіональний аспект: монографія / І. В. Петенко. – Донецьк: Ноулідж, 2010. – 197 с.
12. Семикіна М. В. Мотивація ефективної зайнятості: пошук оптимальної стратегії: [монографія] / М. В. Семикіна, Н. А. Іщенко. – Кіровоград: КОД, 2012. – 216 с.

REFERENCES

1. Bandur S. I. Systema prіorytetiv derzhavnoyi polityky zaynyatosti v paradyhmi formuvannya innovatsiynoyi modeli rozvytku ekonomiky Ukrainy [System of priorities of state's policy of employment in the paradigm of innovative economic development model of Ukraine formation]. *Rynok pratsi ta zaynyatist' naselennya*, 2008, no. 1, pp. 10-15 [in Ukrainian].
2. Bohynya D. P. Rehulyuvannya sotsial'no-trudovykh vidnosyn na rynku pratsi v umovakh mizhnarodnoyi intehratsiyi [Regulation of industrial relations in the labor market in the face of international integration]. *Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen'*, Zbirnyk naukovykh prats', Odesa, ODEU, 2008, vol. 32, pp. 39-46 [in Ukrainian].
3. Harkavenko N. Napryamy vdoskonalennya polityky zaynyatosti naselennya u rynkovykh umovakh [Ways to improve employment policy under market conditions]. *Ukrayina: aspekty pratsi*, 2008, no. 6, pp. 26-32 [in Ukrainian].
4. Yevdokimova V. V. Efektyvna zaynyatist' yak odyn iz faktoriv podolannya bidnosti v Ukraini [Effective employment as one of the factors to fight poverty in Ukraine]. *Rynok pratsi ta problemy zaynyatosti*, no. 3, 2009, pp. 8-11 [in Ukrainian].
5. The Law of Ukraine "On Social Dialogue". Supreme Council of Ukraine Decree of 15.07.2011, no. 28, Article 255, 1353 p. [in Ukrainian].
6. The Law of Ukraine "On Employment" of 05 July 2012. *Governmental Courier*, 12.09.2012, no. 164. [in Ukrainian].
7. Kolot A. M. Sotsial'no-trudova sfera: stan vidnosyn, novi vyklyky, tendentsiyi rozvytku [Social and labor field: state of relations, new challenges and development trends]. Kyiv, KNEU, 2010, 251 p. [in Ukrainian].
8. Krasnov Yu. Stratehiya efektyvnoyi zaynyatosti naselennya [Strategy of effective employment]. *Ukrayina: aspekty pratsi*, 2004, no. 4, pp. 3-8 [in Ukrainian].
9. Libanova E. M. Lehalizatsiya zaynyatosti – peredumova podolannya bidnosti naselennya v krainakh z perekhidnoyu ekonomikoyu [Legalization of employment – a precondition for overcoming poverty in the countries with transitional economy]. *Byul. IPK DSZU*, 2006, no. 1 (9), pp. 5-7 [in Ukrainian].
10. Mortikov V. V. Ekonomichnyy mekhanizm formuvannya efektyvnoyi zaynyatosti [Economic mechanism of effective employment]. *Luhans'k, vyd-vo SPU*, 2001, 236 p. [in Ukrainian].
11. Petenko I. V. Zaynyatist' naselennya: rehional'nyy aspekt [Employment: regional aspect]. *Donets'k, Noulidzh*, 2010, 197 p. [in Ukrainian].
12. Semykina M. V., Ishchenko N. A. Motyvatsiya efektyvnoyi zaynyatosti: poshuk optymal'noyi stratehiyi [Motivation of effective employment: search of optimal strategy]. *Kirovohrad, KOD*, 2012, 216 p. [in Ukrainian].